

Råd vid smittsamma sjukdomar på förskolan

När är barnet så sjukt att det ska stanna hemma?

Det är barnets behov, och inte föräldrarnas eller personalens, som är avgörande för om barnet ska vara hemma. Ett sjukt och hängigt barn bör få ha lugn och ro. Barnets allmäntillstånd, det vill säga hur barnet äter, sover och orkar delta i gruppverksamhet, är i regel avgörande för om barnet kan vistas i förskolan. Många gånger kan ett barn vara aktivt hemma men inte orka vara med i barngruppen. Barnet ska orka delta i de vardagliga aktiviteterna inom- och utomhus för att vara i förskoleverksamheten. Om barnet haft en besvärlig sjukdom eller upprepade infektioner, behöver det ofta vara hemma lite extra efter det att det blivit friskt för att hinna vila upp sig. Lugn och ro hemma i början av en infektion kan också avkorta sjukdomstiden.

Många infektioner går inte att förebygga. Smittämnen kan finnas i barngruppen utan att någon för den skull blir sjuk. När någon insjuknar kan smittämnet därför redan ha spridits i gruppen. Vid många infektioner kan man därför inte begära att barnen helt säkert ska vara smittfria innan de återgår till förskolan. En del barn blir ordentligt sjuka och mår dåligt av en infektion, medan andra barn inte alls blir speciellt påverkade.

Sjukdom	Symtom och förlopp	Inkubationstid	Smittsamhet	Stanna hemma från förskolan
Feber	Ett barn har i allmänhet feber om det efter en halvtimmes vila har mer än 38 grader.			Ja. Barnet bör ha en feberfri dag (utan febernedsättande medicin i kroppen) innan det återgår till förskolan. Det är dock lika viktigt att bedöma allmäntillståndet, speciellt om temperaturen endast är lätt förhöjd. Orkar barnet delta i förskolans aktiviteter inom- och utomhus?
Femte sjukan (erytema infectiosum)	Lindrig virusinfektion. Intensivt rött och sammanflytande utslag på kinderna. Ibland ses även girlangformade utslag på armar, ben och bål. I vissa fall feber, ont i muskler och leder samt magbesvär. Utslagen försvinner i regel inom en vecka.	1-2 veckor		Från smittosynpunkt behöver barnet inte stanna hemma eftersom smittan är störst något dygn före och i samband med att symptomen börjar. Barnets allmäntillstånd avgör när det kan återgå till förskolan.

Sjukdom	Symtom och förlopp	Inkubationstid	Smittsamhet	Stanna hemma från förskolan
<p>Förkylning (olika typer av virus)</p>	<p>Normalt har barn 6-8 luftvägsinfektioner per år under de första levnadsåren, en del barn upp till 10-12 gånger, oftast vintertid.</p> <p>En förkylning läker vanligen ut på 1-2 veckor.</p> <p>Många förkylningar går omlott och därför kan det kännas som om barnet har samma förkylning i flera veckor.</p>	<p>1-5 dygn</p>	<p>Förkylningar smittar lätt, särskilt under sjukdomens första dagar. Börjar smitta någon dag innan förkylningen bryter ut. Att undvika smittspridning i barngruppen är därför svårt.</p> <p>Smittar både via luften (hosta och nysningar) och som kontaktsmitta (via händer). Tvätta dina och barnets händer ofta för att minska smittspridningen.</p>	<p>Barnets allmäntillstånd avgör om det ska vara hemma. Barnet ska orka delta i aktiviteter inom- och utomhus.</p> <p>Låt barnet få en feberfri dag hemma innan det återgår till förskolan.</p>
<p>Huvudlöss</p>	<p>Klåda i hårbotten och svarta prickar eller pulver på huvudkudden kan vara tecken på huvudlöss. Börjar ofta inte klia förrän efter en vecka. Klåda förekommer dock inte alltid.</p> <p>Huvudlusen är 2–3 mm lång, grå (genomskinlig), brun eller svart, eller ibland röd (om den nyss sugit blod). En lus lever ungefär en månad. Äggen (gnetter) är hudfärgade och kan vara svåra att upptäcka. Äggen kläcks efter 1-2 veckor.</p>		<p>Sprids framför allt genom direktkontakt huvud mot huvud.</p> <p>Löss kan inte flyga eller hoppa och lämnar inte frivilligt hårbotten. De överlever högst ett dygn utanför hårbotten. Därför är sanering av sängkläder, leksaker etc. onödigt.</p> <p>Det finns dock en viss möjlighet att lössen kan spridas via hår på kammar och borstar, varför man bör rengöra dessa som försiktighetsåtgärd.</p> <p>Barn som nyligen smittats och vuxna personer med löss saknar ofta symtom, och kan därför utgöra en viktig smittkälla.</p>	<p>Nej. Om uppföljning och behandling sker med preparat som finns receptfria på apoteket kan barnet vistas i förskolan. <i>Följ bruksanvisningen noggrant!</i></p> <p>Även familjemedlemmar, nära lek-kamrater och alla inom barngruppen bör finkammas och inspekteras. Upprepa undersökningen minst en gång per vecka under de nästkommande veckorna.</p> <p>Förskolan bör meddelas så att alla i förskolan kan undersökas och finkammas ungefär samtidigt. För att undvika åter-smitta bör alla som har löss behandlas samtidigt.</p> <p><i>Endast de som har levande löss ska behandlas – risk för resistensutveckling.</i></p>

Sjukdom	Symtom och förlopp	Inkubationstid	Smittsamhet	Stanna hemma från förskolan
Höstblåsor (virus)	Blåsor i munhålan som kan vara smärtsamma. Utslag kan också finnas på händer och fötter. Feber och illamående kan förekomma. En del barn får inga symtom alls.	3-7 dygn	Smittsam och vanlig sjukdom hos förskolebarn. Många barn blir smittade utan att bli sjuka. Smittar genom nära kontakt. Ger en livslång immunitet.	Barnets allmäntillstånd avgör om det ska vara hemma. Eftersom inte alla barn får symtom sprids smittan oftast i hela barngruppen. Att låta barn med symtom vara hemma bryter alltså inte smittvägarna.
Magsjuka (olika typer av virus, bakterier, bakteriegifter och parasiter)		Vinterkräksjuka: 1-3 dygn	Smittsamheten vid magsjuka är i allmänhet stor. Virusorsakade infektioner dominerar, särskilt den s.k. vinterkräksjukan (calicivirus). Vinterkräksjukan är mycket smittsam och smittade personer kan sprida smitta upp till två dygn, ibland längre, efter att de tillfrisknat. Även rotavirusinfektioner, som ger diarré hos små barn, förekommer.	Ja. Barnet kan återgå till förskolan när det ätit normalt och inte kräcks eller haft diarré under 48 timmar. Avföringen behöver inte vara helt fast, det kan ibland dröja flera veckor innan den är normal igen. Samråd bör ske med förskolan. Informera personalen om barnet har symtom som tyder på magsjuka. När någon i familjen har magsjuka ska inte barnet komma till förskolan.
Mask	Springmask: Vanligt bland barn. Ger klåda i stjärten, fr.a. nattetid. Alla får inte symtom. Spolmask: Relativt ovanligt i Sverige. Ger vanligen inga symtom, upptäcks när den passerar ut med avföring.	Springmask: 3-7 veckor	Springmask är vanligt bland barn. Stor risk för återsmitta. Äggen kan förbli smittsamma i flera veckor i omgivningen (t.ex. i textilier och damm). Barn återinfekteras ofta när de stoppar fingrarna i munnen efter att ha kliat sig i stjärten. Spolmask sprids från jorden. Smittar <i>inte</i> mellan människor.	Nej. Barnet kan vara i förskolan. Springmask och spolmask behandlas effektivt med läkemedel. Springmask: Rena underkläder, noggrann handhygien (kortklippta naglar) och allmän städning minskar mängden maskägg i omgivningen och därmed risken för återsmitta.

Sjukdom	Symtom och förlopp	Inkubationstid	Smittsamhet	Stanna hemma från förskolan
Streptokockinfektioner (halsfluss, scharlakansfeber samt svinkoppor, se nedan)	<p>Halsfluss (tonsillit): Typiska symtom är halsont och feber. Barnen är sällan förkylda samtidigt (d.v.s. sällan klar rinnsnuva och hosta). Barn som är yngre än tre år har mer sällan typiska symtom utan brukar i stället få feber och tjock gul snuva.</p> <p>Scharlakansfeber: Utöver halsfluss ses även ”smultrontunga” samt småprickigt rött utslag på armar, ben och bål.</p>	1-7 dygn (oftast 2-4 dygn)	<p>Hög smittsamhet. Sprids som droppsmitta, genom direktkontakt eller genom kontakt med föremål.</p> <p>Smittar från någon dag före insjuknandet och i obehandlade fall i flera veckor efter detta.</p> <p>Vid antibiotikabehandling bedöms barnen vara smittfria efter två dygns behandling.</p>	<p>Ja. Kan återgå till förskolan efter två dygns antibiotikabehandling om allmäntillståndet tillåter.</p> <p>Syskon får gå till förskolan tills de ev. insjuknar.</p> <p>Streptokocker kan ibland ge besvärliga epidemier bland barn. Informera därför personalen om ditt barn får en infektion.</p>
Svinkoppor – impetigo (streptokocker eller stafylokocker)	Gulaktiga såriga utslag runt näsa och mun samt på fingrar, armar, bål och ben.	2-3 dygn	Mycket smittsamt. Sprider sig lätt i barngruppen. Mycket viktigt med god handhygien.	Ja. Barnet smittar tills såren är läkta. När utslagen inte längre vätskar kan barnet återgå till förskolan.
Tredagarsfeber (virus)	Hög feber och eventuellt lätta förkylningssymtom. När febern plötsligt sjunker framträder blekröda, lätt upphöjda prickar på bålen.	5-10 dygn	<p>Måttligt smittsam under feberperioden.</p> <p>Ger livslång immunitet.</p>	Barnet återgår när allmäntillståndet tillåter.
Vattkoppor (virus)	<p>Små vätskefyllda blåsor (koppor) över hela kroppen, i hårbotten, munslemhinna och könsorgan.</p> <p>Utslagens förlopp: röd prick, röd upphöjning, vätskefylld blåsa, skorpa. Olika utvecklingsstadier av blåsorna kan finnas på kroppen samtidigt.</p> <p>Hög feber är vanligt.</p>	14-21 dygn	<p>Mycket stor smittsamhet.</p> <p>Smittar från en till två dagar före till ca en vecka efter utslagsdebuten.</p> <p>Ger livslång immunitet.</p>	<p>Ja. Barnet är smittfritt när krustorna torkat in. Får gå till förskolan även om skorpor finns kvar. Barnet återgår när allmäntillståndet tillåter.</p> <p>Informera förskolan om barnet har vattkoppor. Syskon får gå till förskolan tills de ev. insjuknar.</p> <p>Skydda nyfödda och barn med cancerbehandling eller nedsatt immunförsvar av annan anledning.</p>

Sjukdom	Symtom och förlopp	Inkubationstid	Smittsamhet	Stanna hemma från förskolan
Ögoninfektion (virus och bakterier)	Röd och irriterad ögonvita och gulaktig, kladdig vätska. Vanligtvis ser ögat svullet ut. Vanligt som en del av en förkylning hos förskolebarn. Läker för det mesta inom en vecka utan behandling.	Orsakas ofta av förkylningsvirus eller av bakterier som vanligen finns i barnets näsa och svalg.	Ögoninfektioner är smittsamma och det är som regel svårt att hindra smittspridningen i förskolemiljö. Skärp handhygien.	Barn med varbildning från ögat bör stanna hemma, även om allmäntillståndet är gott. Förskolepersonalen bör inte ha som sin uppgift att torka barnets variga ögon.
Öroninflammation (virus och bakterier)	Öroninflammation är en vanlig komplikation till förkylning.		Öroninflammation smittar inte, men de bakterier som orsakar öroninflammationen kan vara smittsamma, liksom förkylningen.	Barnet återgår när allmäntillståndet tillåter. Barnet bör vara feberfritt i ett dygn och ska orka delta i aktiviteter inom- och utomhus.

Medicinering

All medicinering ska skötas i hemmet. Undantag kan göras för barn med kroniska sjukdomar efter överenskommelse mellan föräldrar, förskolan och behandlande läkare.

Källor:

- Smitta i förskolan (Socialstyrelsen 2008)
- Sjukvårdsrådgivningen - 1177.se
- Barn, infektioner och antibiotika (ett Strama-projekt 2008/2009), www.strama.se
- När barnet är sjukt (Landstinget i Uppsala län 2009)
- Behandling av huvudlöss (Läkemedelsverkets behandlingsrekommendationer 2010)
- Smittskyddsinstitutet